

■ Dalia Stasevska dirigerade Helvi Leiviskäs sällan framförda Sinfonia Brevis med säker känsla. FOTO: JARMO KATILA

Känsligt tecknad Sibeliussexa med onödiga ritardandon

Pianisten Alexandre Kantorow och dirigenten Dalia Stasevska tycks mödolöst ha funnit en gemensam syn på Rachmaninovs onödigt sällan framförda första pianokonsert. Men Sibelius sexa visade sig vara en svår utmaning.

KONSERTRECESSION

Helsingfors stadsorkester. Dirigent: Dalia Stasevska. Solist: Alexandre Kantorow, piano. Leiviskä, Rachmaninov, Sibelius. Musikhuset 21.9.

Helvi Leiviskä (1902-1982), den första inhemska kvinnliga tonsättaren som togs någotsånär på allvar av det patriarkala etablissemang, besitter en rätt spännande tonsättarröst som framförallt i de senare verken inte riktigt liknar någon av hennes samtida kollegers.

Hennes musik kunde kanske karakteriseras som ett slags expressiv neoklassicism med romantiska underströmmar. Så inte minst i *Sinfonia Brevis* (1962) – de tre övriga symfonierna är numrerade – där det kontrapunktiska skrivsätt som med åren alltmer kom att ta överhanden genomsyrar hela det musikaliska bygget, som kröns även av präktig trippelfuga.

Till skillnad från hennes lärare **Erkki Melartins** symfoni med samma titel (nr 5, som även den utmynnar i en grandios fuga) är Leiviskäs tredje symfoni i ordningen på riktigt kort, 13 minuter, och jag är inte helt säker på att den står alldeles stadigt på egna symfoniska ben.

En symfonisk sats, eller ett symfoniskt orkesterstycke, hade kanske varit en korrektare benämning, men det oavsett handlar det om flott klingande och stundtals nog så dramatiskt laddad musik, som liksom Leiviskäs musik överlag borde ha sin självklara position på den inhemska repertoaren.

Ymniga rubateringar

Dalia Stasevska utformade Leiviskäs relativt kompakt avfattade texturer med säker känsla för den stämföringsmässiga relevansen, medan hon i **Rachmaninovs** fräscht melodiosa första pianokonsert visade framfötterna som en lyhörd och inspirerande ackompanjör.

Finlandsbekantingen **Alexandre Kantorow** har under det senaste halva decenniet stigit fram som en av samtidens främsta pianister. Han ger ett betydligt mognare intryck

än vad de 25 levnadsåren antyder och då tekniken är av yppersta klass kan han helt och hållet koncentrera sig på musikens mer subtila tolkningsmässiga aspekter.

Kantorow och Stasevska tycks mödolöst ha funnit en gemensam syn på den här onödigt sällan framförda musiken. De ymniga rubateringarna och, framförallt i långsamma satsen, rätt utdragna temporna tjänade av allt att döma den musikaliska helhetssynen på ett fruktbart sätt och i den sprakande finalen var det sedan tuta och kör för hela slanten.

Magiskt lugn

Även Stasevska har under de senaste åren gjort en imponerande internationell karriär, men tolkningen av **Sibelius** sjätte symfoni – ett partitur som är en utmaning även för erfarna sibelianer – skvallrade om att den musikaliska mognadsprocessen, naturligt nog, ännu är på hälft.

De handlar här i första hand om att finna den optimala karaktären, stämningen, för varje enskild musikalisk gest liksom för symfonin som helhet. Här fanns mycket att beundra, men även en hel del att invända mot. Det centrala oboetemat som lösgör sig ur inledningens polyfoniska väv drunknade, som så ofta, i stråkbruset och klangbilden hade självfallet vunnit på att Sibelius mest kammarmusikaliskt ömtåliga symfoni inte gjorts med fullstor stråkbetsättning.

I övrigt fann Stasevska just det magiska lugn som öppningen kräver och även andra satsens avslutande "skogssus" tecknades med maximalt känslig hand. I tredje satsen glädde jag mig åt att harpstämman för en gångs skull framträdde tydligt, medan de onödiga ritardandon som präglade de två första satsernas slutgester i symfonins slutakter antog proportioner som resulterade i att det naturliga musikaliska flödet avstannade. Ibland är mindre mera och så inte minst här.

Detta är förstas musik som åtminstone de flesta HSO-musiker kan på sina fem fingrar, men alla former av rutinmässighet och slentrian lyste med sin frånvaro. Även i konsertens övriga stycken föreföll man vara föredömligt på bettet och en speciell eloge går just denna gång till **Tomi Wikströms** aktiva och klangligt skärpta insats vid pukorna.

Mats Liljeroos

Ansvarsfullt perspektiv på utanförskap

Teater Taimines ungdomspjäas Knock Out ger både vuxen- och ungdomsperspektiv på marginalisering. Teatern tacklar snyggt dilemmat att balansera mellan integritet och autenticitet.

TEATER

Knockout
Text och regi: Paul Olin; ljudvärld: Oskar Silén; visuell helhet: Lars Idman; på scen: Oskar Silén och Mikael Strömberg; dramapedagogiskt material: Ida-Lina Nyholm. Teater Taimines turnépjäs för högstudier och andra stadiets undervisning. Speltid: ca 45 minuter. Premiär 21.9 i Hoplaxskolan för åk 6-9.

Två unga pojkar, **Ali** (**Mikael Strömberg**) och **Jimi** (**Oskar Silén**), befinner sig i limbo. De är i kläm mellan förväntningar och sina möjligheter att leva upp till dem. Förväntningarna kommer både från vuxenvärlden och från dem själva. Trösten hittar de å ena sidan i flaskan och cannabis, å andra sidan i boxning och musik. Den avgörande puffen upp ur gropen kommer från Jimis lillasyster Janna (luvtröja och keps, hanteras som en handdocka av Silén), som verkligen lyssnar och är på samma våglängd. Hon har ett lagom stort avstånd till de frågor de några år äldre pojkarna tampas med.

Teater Taimines *Knock Out* i text och regi av **Paul Olin** följer sedvanligt koncept för barn- och ungdomsteater: handlingen följer en tydlig kurva med problempresentation, upptrappning, några försök till lösningar och ett försiktigt, realistiskt och optimistiskt slut som gör det möjligt för publiken att blicka framåt med tillförsikt.

Det är ett tag sedan de medverkande, både upphovsmannen Paul Olin och skådespelarna varit i aktuell ålder och det är tydligt för all del. Taimine löser det hela elegant med att föra in föräldragenerationen och en terapeut (samtliga spelare av Strömberg och Silén maske-

■ Oskar Silén och Mikael Strömberg i Teater Taimines pjäs om utanförskap. Föräldragenerationen representeras av ett fotografi. FOTO: VILLE VAPPULA

rade av fotografier och en dyna med knappar som ögon). Skådespelarna som samarbetat tätt i många av Taimines produktioner är samspelta. För en ny publik är det ett plus. En som sett dem många gånger skulle gärna se fler överraskningar.

Inslag med ungdomsröster

Föreställningen har också autentiska inslag med inspelade ungdomsröster, klipp ur deras livsberättelser om depression och utanförskap. Teater Taimines inslag med ungdomars egna röster lyckas bättre än Wasa Teaters *Hamlet sade det vackrare* (2015). Man är försiktigare och mer mån om ungdomarnas integritet.

Silén som änklings och en pappa som skruvat ner sina förväntningar på sin son Jimi, men gör sitt bästa för att förstå, lyfta och uppmuntra är berörande. Medelåldersperspektivet med sin trötthet och sorg är kanske inte helt fel, inte minst

för att det varken är tillrättalagt, moraliserande eller tillgjort. För ungdomarna har det naturligtvis inte första prioritet vad pappa tänker.

Musiken och det visuella är i samklang med uppsättningen i övrigt – stort, rätt högljutt och slående. Samtidigt är den smidig så att den går att anpassa till olika spellokaler och övrig inramning.

Som en allmän reflektion kan sägas att generationsklyftorna är annorlunda än förr. Man försöker åtminstone se varandra i stället för att tvinga fram lösningar – terapeutens lika valhända som envisa uppmaningar till morgonpromenader är ett undantag. Här fyller kreativiteten och teatern en viktig funktion som möjliggörare. Publiken, årskurs 6-9 i Hoplaxsskolan i Helsingfors, förhöll sig med roat och milt överseende till vuxenperspektivet.

Barbro Enckell-Grimm

VIKINGARNA

Tack och farväl Helsingfors!

FINALTUREN

sö 16.10.2022
KULTURHUSET
kl. 18.00 (ingen paus)

Sista chansen, endast få biljetter kvar!

Boka nu! lippu.fi 0400 647 723

Arrangör:
www.juhlatalo.com